

SAMOIZPOVED NOVOGORIČANA

Papir, sprejmi moj nemir, odreši me more, ki me tlačí! Tolikokrat sem se na vse pozvižgal, danes ne morem. Ne morem biti ravnodušen. Gre mi za nohte. Vest se mi oglašá, gloda me in kar ne morem mimo vsega tega.

Vedno sem si želel prodreti. Želel sem delati velike stvari, pridobiti družbeni ugled, uspeli. Izbira partije je bila povsem razumljiva. Kako naj bi si predstavljal družbeni prodor izven nje? Tako sem si ji dal cel. Vedno sem ji bil na voljo. Naredil sem vse, vse kar so njeni vodilni od mene zahtevali. Vihtel sem pero in zmerjal, zmerjal na vse strani. Kako sem takrat ozmerjal izobražence, ki so se postavili na stran tistih prokletih Judov, kako sem zmerjal spužvaste duhovnike in njihove otopele ovčice, ki ne vidijo drugega kot peruti na svojem hrbtu in goreče sveče v svojih rokah, pa polemiziral s tistim zamejskim zanesenjakom in napadal osebno tega ali onega vse zato, ker so mi tako rekli tovariši funkcionarji. Kaj mi je bil na poti tisti knjižni molj, pa tisti smešni buditelj tradicij? Toda govorili so mi: ti si tisti, ki vse te izobražence ozmerjaš, ti si zongler, ki tistih tujk toliko namečeš, da vsem zapreš sapo, ti si naše najboljše orožje proti vsem tem studioznikom. Mar nisi sam tudi studioznik? Studioznik? Seveda sem. Polno pravico imam do tega naslova. Toda to mi ni bilo dovolj. Želel sem si naprej, dobiti funkcije, biti velik, odločati. Tako sem pisal in napadal, gradil sem si zaupanje in popularnost, moje ime je postajalo znano izven občinskih meja. Mar naj večno gnijem v ti prokleti provinci?

In potem pride ta polom, ki ga ni nihče pričakoval. Da se gredo socialistično demokracijo, da se gredo samoupravljanje, so govorili. Da je to njih pravica, čeprav so vedeli, da ni tako. Da jih ščitijo zakoni in ustava, čeprav so vedeli, da sklicevanje na zakone ni v duhu našega družbenopolitičnega sistema. Enostavno so vse to preskočili in se šli demokracijo. Nič jih ni brigala disciplina, ki jih je vezala na odločitve vodilnih. Vodilni imajo svojo mnenje, mi imamo svoje, so govorili. Tedaj mi je postalo jasno, da se bom moral odločiti. Kam? K zmagovitim "upomnikom"? Res, da so mladi, da so nova generacija, kot sem sam, toda naj se naenkrat odpovem starim navadam? Mar naj naenkrat iščemo opore drugod in ne več pri vodilnih? Mar naj se začnemo priklanjati navzdol, da bomo lezli navzgor? Računal sem, da so tovariši v "Kremlju" trdni. Še naprej sem delal zanje. Saj jih nisem maral tistih primitivcev, toda moral sem potegniti z njimi. Sile so se razbile, zvižati se po sredini ni bilo mogoče. Prepričan sem bil, da bodo tovariši dali lekcije tistim demokratom. Tako glasni so bili. Iz partije s smrkavci, pred puško z demokrati, so kričali. Med vojno smo take tiče streljali, mar bomo sedaj dovolili, da se nam bodo nekaznovano šopirili? Bil sem prepričan, da bodo tovariši prodrli, da bodo razgnali "nove sile". Pa ni bilo tako. "Upomiki" so imeli za sabo ljudi-volilce. Ne morem se sprijazniti s takim razpletom. Zakaj naj bodo nekateri tovariši vodilni? Pa menda ne zato, da bodo odkri-

vali plošče in spomenike kot tisti sumljivi starci, ali zato, da si bodo med sabo razdeljevali medalje in stanovanja in častili tiste, ki so najbolj vneto lezli v bunkerje pred sovražnikovimi krogami? Tako ne more biti!

Toda kaj se le jezim! Moral bi vedeti, da tisti primitivci niso nič delali. Saj niso niti vedeli, kaj ljudje mislijo in želijo. In jaz sem se zanašal nanje! Moral bi vedeti, kako se bo končalo. In sedaj? Sej ni tako hudo. Le nerodno mi je, ker se moram začeti dobrikati novim ljudem, pa ne vem, kako bodo sprejeli to dobrikanje. Bojim se, da ne bodo pozabili, kako sem se trapasto zanašal na tiste primitivce.

V Novi Gorici, maja 1969

Anton Novak

